

ARKH PT- 2137

Lugege ise ja andke lugemiseks ka oma tuttavaile!

Eesti Kirjanduse Seltsi populaarteadusliku seeria

ELAVA TEADUSE

ESIMENE AASTAKAIK 1932

see on Eestis senini ainulaadselt mitmekesine ja sisurikas teadmiskirjandus, mis kõigile huvitav, kõigile vajalik ja kõigile kättesaadav.

EESTI KIRJANDUSE SELTSI KIRJASTUS
TARTU, 1933

6 23835631

Mis ütleb arvustus Elava Teaduse kohta?

„Meie trükitoodang on arenenud liiga ühekülgse sihis... Nii vajaline kui on puhtteaduslik kirjandus ja ka ilukirjandus, peab ometi sedastama, et laiemate rahvahulkade üldharidusliku taseme tõstmiseks on hoopis vajalisemad noorsoo ja populaarteaduslik kirjandus. See peaks olema vastuvaidlematult selge... Leidku see seeria (E. Teadus) teed kõigisse rahvakihtidesse. Seda võib julgesti soovitada, eriti koolidele ja avalikele raamatukogudele.“ J. Roos „Näd. Postimees“ 1932, nr. 2.

„Kahtlemata on vajaduslik selline seeria, mis pakuks lühikestes ja täiesti usaldatavais kokkuvõtteis kõike seda, mis tänapäeva teadus on selle üksikül aladel juba enam-vähem kindlaks teinud. Selline seeria on praegu seda hädavajalisem, et iga aastaga väheneb nende arv, kellele oleksid kättesaadavad vastavad teaduslikud teosed mõnes võõras keeles. See kõik kindlustab Eesti Kirjanduse Seltsi poolt algatatud seeriale juba põhimõttelise tunnustuse ja sellega peaks kaasas käima nende ilmuvate teoste menu meie kirjanduslikul turul, pealegi kui säärane seeria on vähemalt esialgu meil ainulaadne ja võistlejaita.“

B. Linde, Eesti Kirjandus nr. 5, 1932.

„Kavatsetav seeria on täiesti tervitatav, pealegi kui selle teostamisele on väljaandja poolt asutud läbimõeldud plaani ja kaalutluste järgi. Siia ei taheta koondada mitte juhuslikult kättelepuutuvat materjali, vaid parimat ja kaalukamat sel alal. Seda tagab juba kõigiti asjatundlik ja ideelistest meestest koosnev toimetuse, kuhu kuuluvad: tegeva toimetajana A. Anni, vastutava toimetajana D. Palgi ning liikmetena prof. K. Konik, koolinõunik J. Lang, dir. J. Roos, prof. P. Treiberg, F. Tuulas ja prof. J. Uluots.“

Käesolev seeria, nagu mainitakse esimese vihu eessõnas, on kavatsetud raamatukujulise rahvaulikoolina, teaduste rahvaliku piiblina, mis oleks tõesti elav teadus niihästi oma eluvajalikkuses kui ka oma elavas esituses. Meie aeg nõuab muutunud, elulähedamat vaadet teadusele. Nõue „teadus teaduse pärast“ tundub meile sama atomiseeriva XIX sajandi vääropetusena, nagu „kunst kunsti pärast“ ja mitmed muud. Mitte teadus sellisena pole väärtus, vaid ainult seevõrra, kui ta teenib meie elutungi poolt määratud põhiväärtusi. Nii vastab iga eluvajaline teaduski oma kaugemalt sihilt vähemalt ühele kolmest algväärtusest: ta kas aitab praktiliselt kergendada ja laiendada meie eluvõitlust (näit. tehnika, arstiteadus, majandusteadus) või ta filosoofiliselt laiendab meie elumõistmist ühenduses kõikeluga, ühtlasi eetilise-religioosselt aidates meile sisendada ja selgitada meie üksikelu ülesandeid (filosoofia, usuteadus, osalt ajalugu, kosmograafia, loodusteadus jt.), või jälle ta väärtus ongi peamiselt esteetiline selle sõna kõige laiemas mõttes, s. o. ta tulemused ka oma üksikasjadega on meile juba iseendast huvitavad, meile otsesid väärtelamusi andvad (näit. ajalugu oma väljaküündivate või esindavate kujudega või liikumistega, maateadus oma eluvormide rikkusega jne.). Muu uurimis- ja õppimistö on üksnes abinõu nende põhisihtide saavutamiseks ja kui seda käsitleda liig iseväärtusena, ta võib muutuda üldtarbeks spordiks oma harrastajale samuti nagu liiga subjektiivne, üldväärtusetu kunst.“

Päevaleht 6. I. 1932.

Suur maailmasõda

selle järelaeg ja inimsoo tulevikusihiid.

Kirj. H. G. Wells. 4 pildi, 6 kaardi, tabeli ja huvitava statistikaga, 112 lk. Eessõnas Elava Teaduse tegeva toimetaja mag. A. Anni ülevaade E. T. ülesandeist ja üldilmest.

Õieti võiks selle pealkirjaks olla ka „Maailmasõjast meie päevini“, sest ta ei sisalda mitte üksi koondatud ülevaate selle inimajaloo suurima kurbumängu sügavamaist põhjustest ja peasündmustest, vaid ligi pool teosest jutustab just sõjale järgnevast ajajärgust ja selle suurtest lainetustest: ühiskondlikest ja majanduslikest võitlustest ja revolutsioonidest, enamlaste valitsusest Venes ja fašistide omast Itaalias, rahakursi langusega seotud kokkuvarisemisest, inimsoo pääsmiseks asutatud Rahvasteliidu tegelikust ilmest jne. Ühe sõnaga, see on kokkuvõtlik i g a m e h e a j a l u g u just kõige viimase aja sündmustest. Kuid Wells ei seleta mitte üksi maailma praeguse seisukorra tekkimist, vaid avaravaatelise idealistina näitab ja ennustab ka tuleviku teid, kuidas v õ i k s i m e pääseda praegusest ummikust ja uue, veel koledama sõja ähvardusest.

„Oleme selle ise kaasa elanud, oleme selle üle lugenud lõpmata palju, kuid suurele hulgale on ometi tumedaks jäänud selle hiigla verevalamise põhjused. Wells oma kokkusurutud, äärmise selgusega kirjutatud raamatus valgustab asjalikult ja erapooletult kõiki neid eeldusi ja põhjusi, millest sõltus maailmasõda.“

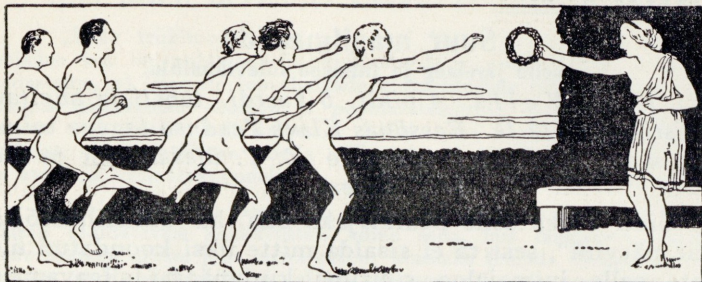
„Hoolimata sellest, et säärane aine nagu suur maailmasõda on lõpmata korrutatud ja tühjaks pumbatud, on Wellsi raamat kirjutatud äärmiselt huvitavalt. Huvitavalt mitte ainult eriteadlastele, vaid kõigile neile, keda huvitavad suured maailmaelu probleemid ja kes teid tahavad otsida ja leida parema tuleviku poole tänapäeva raskuste ja veriste sõdade rägastikust.

Päevaleht 6. jaan. 1932.

„H. G. Wells on ju maailmakirjanik, on tõesti suur nimi teiste maailmakirjanikkude keskel ja see annab küllalt põhjust kuulda tema vaateid sellele nähtusele, mis lõi kogu maakera segi ja mille tagajärgede viletsuse all kannatab edasi kogu maakera.“

K. A. HINDREY, Postimees 19. I 1932.

„Wells on polühistor selle sõna paremas ning kaunimas mõttes. Ta on esinenud loodusteadlasena, filosoofina, sotsioloogina ja romaani- kirjanikuna. — Sellise vaimusest tiheda mõtteinimese kirjutatud teost on mõnus lugeda ka sel juhul, kui lugeja ei olegi valmis jagama autori mõttekäiku ja veendumusi.“ B. Linde, „Eesti Kirjandus“ nr. 5, 1932.

Elav Teadus nr. 2.

Uued teed tervisele.

**Tervishoid, moodsad ravimisviisid ja igapäevased keha-
harjutused. Kirj. dr. C. Thomalla jt.**

26 pildi ja joonisega. 128 lk.

Teos esitab lühidalt igapäevase tervishoiu tähtsamaid nõudeid, õpetab iseäranis hoidumist praegusaja kurjemate vaenlaste, tiisikuse ja suguhaiguste eest, ja annab juhatusi oma vastupidavuse ja jõu kasvatuseks. Eriti huvitavad ka sel alal juba rohkem kodunenud lugejaile on aga edasi tutvustatud moodsad arstimisviisid ja pööret sünnitanud uued õpetused nagu hüpnoos, Coué autosuggestioon, Freud'i psühhoanalüüs, sisenõristus, Steinach'i ja Voronoff'i noorendamismeetodid, organoteraapia jne. Vaevalt üldse on veel võimalik tihedamalt ja ometi kõigile arusaadavalt anda ülevaade neist kõigi poolt põnevusega jälgitud uurimustest, mis mitmeti avavad inimsoole sootu uusi ja suuri võimalusi.

Puht-praktilised on teose lõppu lisatud „Juhised igapäevaseks tervisekarastamiseks, hingamis- ja kehavõimlemiseks“, mida praegusel ajal ei tohiks jätta täitmata ükski haritud inimene, kui ta tahab olla terve, rõõmus ja edukas.

„Uued teed tervisele“ sisaldab nii mõndagi huvitavat ja praktilist näpunäidet, mida igaüks kerge vaevaga võib kasutada oma tervise hoidmiseks.

P. H., Õpetajate Leht 6. V 1932.

„Nagu eeltoodust näha, sisaldab raamat palju huvitavat ja kasulikku ja teda võib soovitada.“

Prof. dr. A. Rammul, „Eesti Kirjandus“ nr. 10, 1932.

Esimene teekond ümber maailma.

Magalhãese avastusreis a. 1519—1522. Kirj. kapten Antonio Pigafetta. 20 vanaaegse pildi ja kaardiga. 116 lk.

Et seeria ei muutuks kuivaks või ühekülgeks, on temasse vahele liidetud ka põnevaid üksikkujutusi inimesoo arenguteelt, nii näit. suurtest avastusreisidest. Ja vaevalt võib viimastest leida huvitavamamat kui siin esitatu.

On ju esimene teekond, mil inimene tõeliselt avastas maakera tervikuna, just see portugallase Magalhãese seiklusrikas ja traagiline sõit enam kui 400 a. eest mööda senitundmatuid meresid ja metslaste saari. Teos on seda huvitavam, et ta on jutustatud ühe tegeliku osavõtja Pigafetta poolt, seega ajaloolise algdokumendi väärtusega. Juba juurdelisatud vanaaegsed pildid lasevad meid sisse tunda tollesse hulljulgete avastusreiside ajajärku, mis tõstis väikese Euroopa kogu maailma peremeheks. Seega on see anne sobiv niihästi ajaloo-õpetajaile tööabinõuks kui ka noorsoole põnevaks seiklusraamatuks, kõigepealt aga igale lugejale kui üks kõige piltlikumaid kultuurajaloo peatükke sellest suurest murranguajast, mis juhtis maailma keskajast uude aega.

Ümbermaailmareis pole ju olevikuski just igapäevane. Tol ajal oli see otsast lõpuni põnev vastuminek tundmatule saatusele, suubumine teadmatusse, meie mõõduga mõõtes otse närvekõditav seiklus. Iga tahes on see huvitav lugemine, kasustatav eduga ka koolis maateaduse ja kultuuriloo abivahendina.

A. PALM, Kasvatus nr. 5,
1932.

Magalhãese surm.

Otstarbekohane ja ilus kodu.

Kuidas seda korraldada, mööbeldada ja kaunistada.

Kirj. A. I. R e m m e l. 86 pildi ja joonisega. 112 lk.

Sisukord: I. Sissejuhatus. II. Otstarbekohased eluruumid ja mööbel. Ruumijaotus ja -sisustus. Liiklemine. Valgustus. Ventilatsioon (tuulutus). Kütmine. Puhtus ja korrashoid. **Mööbel:** Otstarbekohasuse põhiprintsiipe. Üksikuid mööbliesemeid. Lauad. Iste- ja lamamismööblid. Kapid ja riulid. III. Ruumide ja sisustise ilu. Peab oskama ilu näha. Kodu sisustamisest. Tervikuline ruumipilt vaateväljal kunstilise naudingu objektina. Selge vormitaju ja ruumilisus. Värvide ilu ruumis. Värvidest ja nende omadustest. Värvikokkukõlad. Stiilus. IV. Ruumikunsti stiili arengust viimastel sajanditel. Kuni 1900. aastani. Viimastel aastakümnetel. Kirjandust.

Juba see sisukord näitab, kui palju igäühele eluvajalikke teadmisi leidub selles väga tihedas ja paljupildilises raamatukeses. Eriti väärib esiletõstmist, et siin ei anta ainult kuivi käskusid ja kirjeldisi, vaid selgitatakse neid üldisi praktilisi ja esteetilisi põhimõtteid, mille tundmisel igäüks ise võib korraldada oma kodu selle eriliste tingimuste kohaselt. Samuti ei ülistata siin ainult moe „viimseid karjatusi“, mis niikuinii sageli ühekülgsed ja ruttu vananevad, või jälle meie oludes üldse ebaotstarbekad ja kallid, vaid kujutatakse niihästi suuremais kui ka üsna lihtsais, isegi ühetoalistes kortereis võimalikke uuendusi. Nii on see tõepoolest raamat kõigile rahvakihtidele ja igale üksikule.

Et seesugune lühike juhatusraamat otstarbekohase eluruumi sisseadmiseks meil puudus, on seda tühikut meie kirjanduses täitmas nüüd A. R Emmeli kõnealune brošüür, mida on kasulik neil tundma õppida, kes soovivad elamut lihtsalt ja maitsekalt sisustada.

TH. USSISOO, E. Kirjandus nr. 5, 1932.

Pole kahtlust, et käesolev rohkete jooniste ja piltidega ilustatud raamatuke on abiks paljudele noortele kodusisustajatele ja mõjub kaasa meie kodude ilusamaks ja mugavamaks muutmisele. Oleks väga tänuväärne, kui sellele heale raamatukesele seltsiks veel teine, mis käsitaks meie kodu ilustamist väljastpoolt.

P. H. Õpetajate leht nr. 19, 1932.

(Viimase küsimuse kohta ilmub Elava Teaduse 1933. a. aastakäigus eriteos „Iluaiad ja koduümbruse kaunistamine“.)

Vana maailma hukkimine.

Mis kõneleb see meie ajale?

*Kirj. prof. G. Ferrero, järelsõna prof. P. Treiberg.
10 pildi, tabeli ja kaardiga. 116 lk.*

Juba maailmasõjast peale ja ühenduses praeguse majanduskriisiga uuesti kõneldakse tihti „Õhtumaa hukkimisest“. Ja korduvalt tõuseb meelde mälestus kogu Kreeka ja Rooma kord nii õitsva tsivilisatsiooni suurest ja kohutavast kokkuvarisemisest. Mis olid selle põhjused? Kas need ei ähvarda tõesti jälle ka meid? Maailma kuulus itaalia ajaloolane prof. Ferrero püüab sellele vastata oma kokkuvõtlikus ja väga algupärases uurimuses ning ta leitud sarnasused tolle- ja nüüdisaegse distsipliini ja riiklustunde languse vahel on õigegi mõtlemapanevad.

Rooma keisririik oli tolleaja maailmas suhteliselt võimsam kui ükski praegune suurriik ja teda ei ole enam. Ja isegi mitte pärast sajanditepikkust surmaheitlust, nagu seni arvatud, vaid ainult mõne aastakümnega on sündinud selle hukkimise kõige tähtsam järk. Kogu endine riiklik võimsus kaob, majanduslik jõukus hävineb, usk ja haridus purunevad, toores võimuvalitsus astub aastatuhande jooksul ülesehitatud õigusliku korra asemele, iga sõjaväeosa kuulutab diktaatoriks oma juhi ja astub hävitavasse sõtta teistega, kuni üle piiride voolavad vaenulised barbaarid endisest maailmariigist ära rebivad ühe maa teise järel.

Ühes Lääne-Rooma riigi hävitusega on läbi ka kogu Õhtumaa esimene suur kultuuriõitseng ja keskaja tuhandeaastases unes ta ei erine enam palju tavalisest Aasia provintsist.

Kõiki neid keerulisi asjaolusid ja masendavaid sündmusi maalib Ferrero haruldase selgusega ja pildika ning hoogsa stiiliga.

See teos ei selgita mitte ainult maailma ajaloo tähendusrikkaimat pöördepunkti, vaid on ühtlasi ka väga suure aktuaalse huvitavusega. Siit näeme, milles seisab meiegi aja rahvaste ja riikide jõud ja mis seda ähvardab.

Moodne töötehnika ja majanduskriis.

Ratsionaliseerimine töös ja majanduses.

Kirj. drnd. E d. P o o m. 12 joonisega. 120 lk.

Sisukord: Tehnika ja inimene. Moodsa tööstustehnika arengust. Ratsionaliseerimine. Tailorism. Kolbavuse proovimine. Liigutuste uurimine. Spetsialiseerumine. Normimine ja tüüpimine. **Fordism**: Üldisi äripoliitilisi põhimõtteid. Toodangupoliitilisi põhimõtteid. Pidevtöö. Liikuv töölint. Tööjaotus. Tulemusi. Mida võime õppida Fordilt. Ratsionaliseerimine ja põllumajandus. Ratsionaliseerimine ja praegune majanduskriis. Kapitalistliku majanduskorra puudusi. Kavamajandus Itaalias ja Venes. Viisaastak. Lõppsõna. Kirjandust.

Miks on Ameerika rikas ja meie vaesed? Peale muude põhjuste seepärast, et Ameerikas osatakse ratsionaalselt korraldada oma tööd ja majandust, kasulikult ära tarvitada igat jõukulutust, otstarbekohaselt rakendada igäühe energiat. Tööstuse ratsionaliseerimine, psühhotehnika, jõu kokkuhoid igäühe isiklikuski toimingus — need on ainult üksikud osad selles üldist Ameerika vaimu tutvustavas teoses, mille mõtteid Eestigi seisukohalt püüab hinnata ja kohandada majandusteadlane Eduard Poom. Praeguse majanduskriisi ajal peaksid need küsimused olema tähtsad igäühele — nii töölisele kui ettevõtjale. Seda enam, et autori rohkesti põhjendatud arvamuse järgi ainult töö ja tööstuse ratsionaliseerimine üksi kriisi veel ei paranda, vaid sellega peab ühinema ka üldine rahvamajanduse ratsionaliseerimine ja võib-olla riiklik kavamajandus. See on nii siis seotud ka põhimõtteliste poliitiliste vaadetega, millest ei pääse mööda ükski demokraatliku riigi kodanik.

Elava Teaduse lugejate vahel korraldatud ankeedi järgi peab suurim hulk vastajaid kõigist ilmunud numbriest parimaks just seda teost, kuna see on ühtlasi maailmavaatelise kui ka aktuaalse ja praktilise tähendusega.

Mis on tehnika?

Tehnika on kogu elu taktika.

Okkultism ja teadus.

Mida arvata telepaatiast, „selgeltnägemisest“, ettekuulustest, spiritismist ja muust „salateadusest“?

*Kirj. prof. dr. A. Messer. Järelsõna prof. K. Ramul.
7 pildiga. 116 lk.*

Sisukord: I. **Ajalooline ülevaade.** Okkultism meie kultuuriarengu algusest valgustusajani. Kanti ja idealistliku filosoofia suhtumine okkultismisse. Okkultism Ameerikas, Prantsusmaal, Saksamaal jm. kuni praeguseni. II. **Parapsüühilised nähtused.** Telepaatia ja mõtetelugemine. Selgeltnägemine. III. **Parafüüsilised nähtused.** Koputushääled ja muud selletaolist. Kaugliigutused. Materialisatsioonid. IV. **Meediumid.** V. **Selektuskatsed.** Pettushüpotees. Animismiteooria. Spiritismiteooria. **Järelsõna.**

Aastatuhendeid on inimeste meeli põnevuses hoidnud küsimus, kas peale meile tuntud füüsilise maailma pole ka veel muid enam hingelisi jõude ja kas need võivad oma mõju avaldada ka väljaspool inimest. Imelikul kombel pole usk nendes kadunud ka uuemal ajal, vaid otse „moodsa nõidusena“ lobbab edasi usk selgeltnägemisse, kummitustesse, ennustustesse ja isegi vaimudesse. Millised on reaalsed tõsiasiad, mille põhjal säärased arvamused on tekkinud? Toolid ja lauad heljuvad õhus ja koputavad, inimesed näevad ainult „vaimusilmaga“ sadade kilomeetrite kaugusi üksikasju ja isegi tuleviku sündmusi, meediumi kehast eralduvad mingid saladuslikud massid, mida võib isegi fotograferida jne. — mida kõigist sellistest väiteist uskuda, mida mitte? Ja kui palju neis väidetud „imejuhtumites“ on tõesti üliloomulikke, palju lihtsalt meie meelte pettust, juhust või muud?

Selle kohta pole praegusaja tõsised teadusmehedki veel sugugi ühel arvamusel ja vaevalt keegi saab nii pea anda veel päris kindlaid vastuseid kõigi nende küsimuste kohta, aga igapähele on huvitav tutvuda nende väidete ja nähtustega — just nii nagu neid asjaosalised ise on kujutanud.

„Meeleldi ühineme „Elava T.“ toimetaja eessõnaga, et raamat kas või juba „moodsate tondilugudena“ on loetav. Lisaksime omalt poolt juurde — isegi väga loetav; näiva „objektiivsuse“ ja „teaduslikkuse“ võõba tõttu isegi mõjuvamate tondilugudena kui mõni eht-kirjanduslik hirmu- ja õudusjutt.“

P. V., Postimees 16. VII 1932.

Sissejuhatus politikasse I.

Politiiliste aadete ja vormide areng Vana-Kreeka linnriigist nüüdisajani.

Kirj. prof. T. J. C. H e a r n s h a w ja prof. G. D. H. C o l e.
104 lk.

Sisukord: A. **Politiiliste aadete areng Platonist renessansini.** I. Kreeka. Politiilise mõtluse koit. Platon Aristoteles. II. Rooma. Üleminek Kreekal. Epikuurlased ja stoikud. Rooma poliitilised teoreetikud. III. Varajane ristiusu kirik. Uue testamendi poliitikud. Tagakiusamiste ajajärk. Constantinusest Augustinuseni. IV. Keskaeg. Püha Rooma riik. Kaks võimu (riik ja kirik). Poliitilised mõtlejad. B. **Politiilise organisatsiooni teooriad ja vormid renessansist nüüdisajani.** Renessans ja reformatsioon. Hobbes. Inglise revolutsioon. Rousseau. Prantsuse revolutsioon. Filosoofilised radikaalid. Hegel ja Marx. Darwinism ja poliitika. Astroloogia ja psühholoogia. Poliitiline pluralism. Sõda ja revolutsioon. Kommunism ja fašism. Korporatiivne riik. Väljakutse parlamentarismile. Sotsialism kapitalismi vastu.

Poliitiline haridustöö on praeguse kriisi ja igasugu rahutuste ajajärgul otse esmajärgulise tähtsusega eriti demokraatlikus riigis, kus iga kodanik peab teadlikult kaasa elama oma riikliku tervikuga ja tundma selle juhtimise põhimõtteid. Käesolev anne tuntud inglise teaduste meeste sulest tahab anda ainult esialgse ajaloolise ülevaate sellest, mis Euroopas senini on poliitika ja riigi sihtide all mõistetud ja kuidas ühiskondliku elu soovitatud korraldada. See on õieti inimesoo poliitiliste ebaõnnestumiste ajalugu, mis teeb meid skeptikuiks ka uute „ideaalriikide“ utopiate suhtes ja hoiatab nende nimel ohverdada senini kättevõidetud inimesuskultuuri põhiväärtusi.

Lõpus avaldatud autori isiklikkude arvamistega äratas see anne meil mõnede parteipoliitiliste tegelaste poolt teravaid vastuvaidlusi, kuid prof. Cole'ile tehtud etteheited sihilikkuses või koguni asjatundmatuses on ligemal läbiarutusel leitud olevat ilma olulise aluseta.

Elava Teaduse 1932. a. lugejad oma ankeedivastustes asetavad selle ande oma teema aktuaalsuse ja huvitavuse poolest kõige esimeste hulka.

Jeesuse elu ja õpetus.

*Kirj. prof. W. B o u s s e t. Järelsõna mag. Sigfr. Aaslava.
1 kaardi ja Leonardo da Vinci kaanepildiga. 114 lk.*

Sisukord: **1. peatükk. Jeesuse väline elukäik ja ta tegevuse vormid.** Väline elukäik. Elu algosa, ristija Johannese avalik ülesastumine. elu lõpe. Jeesus kui prohvet. Suhted kirjateadlusega. Jeesus kasvatajana. Suhted essenismiga. Jeesus kui kõnemees, mõistukõned. Jeesus kui arst, kui imetegija. Teotsus iisraeli rahva keskel. Jüngerite kogumine. Vastased. **2. peatükk. Jeesuse kuulutus.** Jumala riik. Jumalariigi-kuulutuse üldine tähendus ja ta ajaline tingitus. Ta arvatav maapealne iseloom. Idee vaimlikustamine ja rahvusest lahutamine. Ta sellel põhjenev kindlus. Ta igavene tähendus. Jumalauusk, ligioleva, elava Jumala tõelisus. Vaimselt-isikuline Jumal. Kõikvõimas Jumal-Isa. Kõlblad nõuded, nende juurdumine kohtumõttes. Kohtumõtte selgitamine ja rahvuslikkusest lahutamine. Tasumõte. Jeesuse suhtumine käsuõpetusse. Suhtumine variserlikku traditsiooni. Ühtlus, seespidisus, tõde, tõelisus. Eetika heroiline iseloom. Kõrgelepingutatud kõlbliku individualismi eetika. Pattude andestus. Lõpetus. Evangeelium isiksuse-usundina. **3. peatükk. Jeesuse isiku saladus.** Jeesuse messias-teadvus. Caesarea Filippi. Messianime puudulikkus Jeesuse jaoks. Messiaslikud nimed, inimespoeg. Inimespoja-teadvuse suhe kannatamis- ja surma-aimustega. Jeesuse suveräänne iseteadvus. Selle piirid. Elu kroonimine surma läbi. Jeesuse surma eriline tähendus. Ülestõusmine. Jeesus oma koguduse usus. **S. Aaslava: Järelsõna.**

See ühe saksa silmapaistvama usuteadlase raamat ei upu, nagu sagedasti teiste teoloogide tööd, dogmaatilistesse eelarvustesse ja pealiskaudseisse manitsustesse, vaid oskab ühendada ausa ajaloolis-teadusliku meetodi sügava kõlbliste väärtuste austamisega. Vähe on raamatuid, mis nii suudaksid meile elustada Naatsareti Meistrit kogu tema suuruses, ometi ilma vastuollu sattumata meie muu teadusliku maailmakogemusega. Meilgi viimasel ajal elavnenud huvi usuliste küsimuste vastu peaks tagama sellele väga süvendavale raamatule laialise lugejaskonna. Niisuguste raamatute kõige suurem tähtsus on selles, et nad panevad liikuma mõtteid ja juhivad seega tähelepanu neile inimkultuuri igavestele väärtustele, millest „ilmlik“ argielu oma pealiskaudsuses väga kergesti lihtsalt läheb mööda, mis aga ka „pimedalt“ dogmausulisele kiriklasele on enamasti ainult tardunud sõnakõlksud.

Energia ja loodusteadusliku maailmakäsituse alused.

*Kirj. prof. Oliver Lodge. Järelsõnaga täiendanud
E. Kilks on. 5 joonisega. 104 lk.*

Sisukord: Eessõna. I. **Energia ja töö.** Lihaste pingutus ja väsimus. Masinate poolt tehtud töö. Masinate tegevus. Nähtavad energiakaod. II. **Soojus ja energia jäävuse seadus.** Jäävusteooria. Energia samasus. III. **Energia kogunemine ja hajumine.** Soojuse-energia kasustatavus. IV. **Energia määrilus.** Varjatud energia. Energia kujud. V. **Selgitavaid analoogiaid.** VI. **Energia ja liikumise hulk ja impulss.** Pöördemoment. Tagasipõrge ja teised üksikasjad. VII. **Mateeria kui energia üks kuju.** VIII. **Energia kosmilised muundused.** IX. **Maapealne energia.** X. **Põhi-seadused.** I seadus. II seadus. III seadus. Ei ole mingit tegevust kaugele. Valguse rõhumine. Kolmas seadus ei tunne erandit. **Uuemaid uurimusi energias ja mateerias.**

Et saada endale õiget kujutlust kogu maailma ehitusest ja seadustest, peame tundma kõigepealt energia seadusi ja mitmesuguseid esinemisviise. See näib esmalt olevat tavaline ja lihtne peatükk füüsikast, kuid mida edasi autor jõuab oma vaatlustes, seda kõikehaaravamaks ja — saladuslikumaks muutub ka teem. On ju lõppeks ka aine ainult üks energia kuju ning igavesed seadused, mida me ehk veelgi täiesti ei tunne, juhivad tema liikumisi ja muutusi niihästi päikese ja tähtede seesmusel kui ka meis endis. Omaaegne Nobeli auhinna omanik füüsikas, prof. Lodge oskab olla oma esituses niihästi populaarne kui ka sünteetiline ja ilmavaatelise sügavuseni minevate järeldustega. Tartu ülikooli assistent E. Kilks on täiendab seda veel erakordselt huvitavate viimaste aastate leiutiste tulemustega.

Mis kaalub valgus? — Nii küsib harilikult ainult mõni laps või narr. Ent siit loeme, et päikese valgus tõepoolest rõhub kogu maakeral tervelt 75 000-tonnilise raskusega. Veel huvitavamad on küsimused: Kas maailm on nagu üleskeeratud grammofoni vedru, mis käib järkjärgult maha, kuna järjest muidu isesäiluv energiagi hajub tagasitulematult maailmaruumi? Kas sellele ükskord peab järgnema üldine lõpp ja kadu? Keegi ei tea seda, kuid pühalikus aukartuses vaikib mõte nende ja nendetaoliste maailma kõige viimsemate ja ometi kõigile huvitavate saladuste ees.

Nüüdne maailmapolitika ja Eesti.

Sissejuhatus politikasse II.

Kirj. prof. Ants Piip.

Rahvasteliidu pildi ja 2 kaardiga. 104 lk.

Sisukord: I. **Maailma tänapäev.** Veidi arvustikku (m. s. kõigi riikide nimestik ja nende suurus). Mis rahvaid lahutab. Euroopa probleemid. Vaikse ookeani probleemid. II. **Rahvasteliit.** III. **Pan-Euroopa.** IV. **Desarmeerimine ja julgeolek.** V. **Balti probleemid.** Suhted Venemaaga. Balti riigid ja Saksa. Balti riikide koostöö. Tulevik. Lõppsõna.

„Sissejuhatus politikasse“ I andis poliitiliste vaadete ja vormide ajaloo, alles käesolev osa viib tänapäeva tege-
likkude poliitiliste vastuolude ja võitluste rägastikku. Ilma nende aluste arvestamiseta on lootusetu püüd mõista meid ümbritsevaid sündmusi või ajada õiget meiegi väikese maa poliitikat. Miks ometi ei lepi kõik maailma riigid kokku ega aja oma asju kristlikus üksmeeles, on küsinud nii sageli mõnigi lugeja. Miks raisatakse praegu veel enam raha sõjavarustusele kui enne suurt maailmasõda? Miks piiravad end riigid ikka kõrgemate tollimüüridega ja lähmataavad sel kombel rahvusvahelise läbikäimise, mille puudusel nad ometi ise kõik nii väga kannatavad? On see siis tõesti ainult pime rumalus või julm kuritahtlus, et praegu peavad nälgima kümned miljonid, ja ometi hävitatakse valmis vilja ning valmistatakse mürkgaase tulevaseks sõjaks, mis võib hävitada kogu linnad ja maakonnad mõne tunniga? Kas vähemalt midagi pole tehtud selle ärahoidmiseks? Või vähemalt meie kodumaa kindlustamiseks selle vastu?

Neile meile kõigile lihasse ja luusse lõikavaile küsimustele püüab vastata prof. Piibu raamat. Ta näitab, et praegune inimkond vähemalt on enam kui kunagi püüdnud jõuda ülemaailmse koostöö ja rahuliku läbisaamise poole, samuti, et Eesti kindlustada püüab rahu suhteid oma naabritega — kuid ta näitab ka, milliste määratute reaalsete raskustega seejuures tuleb võidelda. Ja tutvudes selle tööga me saame jälle lootust, et see ükskord ometi viib ka sihile.

Eesti rahvausundi maailmavaade.

Kirj. dr. Oskar Loo r i t s. 1 pildiga. 112 lk.

Sisukord: Mis? Kuidas? Miks? Elujõud. Keha ja elundhing. Laip. Varihing. Hingushing. Nimihing. Irdhing. Hingeloom. Siirdhing. Suhtumine loodusele. Vaim. Kaitsevaim. Haigused ja surm. Elu pärast surma. Mineviku õpetus tulevikule.

Meie esivanemate muistsest usust on palju kirjutatud ja kõik on sellest lugenud vähemalt mõned muinaslood. Kuid ei ole senini veel ükski sellest ja selle hingeelulistest alustest andnud nii sügavale küündivat ja süstemaatilist ülevaadet, kui seda teeb käesoleva teose autor, Eesti Rahvaluule Arhiivi juhataja ning oma varemate teostega endale juba rahvusvahelise kuulsuse võitnud folklorist. Ta selgitab elavate näidetega eriti usundiliste kujutelmade ja mõistete tekkimist ja arengut meie esivanemate teadvuses, mida senini õige vähe jälgitud (hing, vaim, hingeloom, hingede rändamine, haiguste ja surma hinged jne.). Kõige üllatavam on seejuures tõdeda, kuidas need aastasade ja -tuhandete eest tekkinud kujutelmad ja mõtteviisid elavad edasi ka veel meie ajal ja mõjustavad meie vaimulaadi.

Ürgdemokraatlikus samaväärsuse ja üheõiguse vaimus, heatahtluse ja sallivuse vaimus näeb autor eesti rahvusliku muinasusu ja elutunde kõige omapärasemat ja kõrgemat ideaali. Alles sakslaste ja pika orjaaja mõjul on see vaim kidunenud ja sageli aset andnud kadedale pahahtlusele.

Ikka jälle on rõhutatud meie rahvaluulet ja usku kui meie esivanemate hinge peeglit ja isade vaimu väljendust — siin alles on püütud tõesti sellesse peeglistse vaadata ja selle vaimu iseloomu selgitada. Nii on sel ühtlasi algupärase teadusliku töö kui ka rahvaliku tutvustus-ülevaate väärtus. Veel enam, oma rohkete vaheleliidetud muinaslugudega rahva enda sõnastuses on see huvitav isegi ilukirjanduslikult.

ELAV TEADUS 1932.

Populaarteaduslik seeria ilmub 1932. a. peale 12 numbrit aastas eri raamatutena, igaüks üle 100 lehekülje. Kõigile huvitavad ja kõigile tarvilikud ülevaated moodsa teaduse tulemusist ja üldtähtsaist kultuuriküsimusist: elu ja loodus, tervis, ühiskond, politika, majandus, tehnika, ajalugu, kirjandus, usk jne. jne.

Sisu on kõigile arusaadav.

„Olgu see haritud põllumees, tööline, õpilane, iseõppija, ametnik, õpetaja, üliõpilane, teadlane — siit leiab igaüks teadmeid ümmardavaks täienduseks oma eriteadmusele. See, mis siin pakutakse, peaks kuuluma igamehe üldharidusse. See, kui võrd seeria leiab vastuvõttu, annab tunnistust meie hariduspüüdeliste hulgast ja meie rahva vaimsete huvide avarusest. Iseäranis ei oleks mõeldav, et mõni kool või raamatukogu jätaks selle seeria tellimata.“

A. PALM, Kasvatus nr. 5, 1932.

Hind on kõigile kättesaadav.

TELLIMISTINGIMUSED.

Iga raamatu hind on 1 kroon, kogu aastakäik, 12 eri raamatut 9 krooni, 6 eri raamatut 5 krooni, 3 eri raamatut 2 kr. 75 s. Aastakäigu hinda võib tasuda ka osadekaupa Kr. 3.50, 2.50, 2.—, 1.—, iga osamaksu tasumise järgi saadetakse välja 3 raamatut. Raamatuid on ka iluköites, köite hind — 50 senti iga raamatu pealt — tuleb tellimissummale juurde arvata.

Tellides maksta raha posti jooksvale arvele nr. 20-36 ja kirjutada tellimine rahakaardi lõigendile. Samuti võib tellida raamatukauplustest, Eesti Kirjanduse Seltsi usaldusmeestelt ja

EESTI KIRJANDUSE SELTSILT, TARTUS
SUURTURG 12, TELEF. 6-01.

ELAV TEADUS 1933.

MIKS LOEVAD JA TELLIVAD KÕIK ELAVAT TEADUST?

1. Seepärast, et iga tänapäeva - inimene vajab ajakohast ülevaadet moodsa elu tähtsaist küsimusist nii oma teadmiste rikastamiseks kui kasutamiseks kutsetöös.

2. Seepärast, et praegune kiire elutempo ning majanduslik surutis ei võimalda ei põllumehel, töölisel, õppival noorsool ega haritlaselgi tellida endale ning ugeda suuri ja kalleid teaduslikke raamatuid.

3. Seepärast, et Eestis ainult **Elav Teadus** pakub neid tarvilikke teadmisi süstemaatiliselt, lühidal ja kõigile arusaadaval kujul.

4. Seepärast, et **Elav Teadus** on pildirohke, nägus ja odav: aastakäiguna maksavad 12 raamatut üksikmüügihinna 12 krooni asemel ainult 9 krooni, s. o. 75 senti iga üle 100 lk. suuruse numbrist eest.

TELLIMISTINGIMUSED.

Tellimishind	Aasta tellimishinda Kr. 9.—
ühes saatekuludega:	võib tasuda osakaupa:
Aastas . . . 12 nrit Kr. 9.—	Tellimisel Kr. 3.50
Poolaastas 6 " " 5.—	1. aprilliks " 2.50
Veeranda. 3 " " 2.75	1. juuliks " 2.—
Üksiknumber " 1.—	1. oktoobriks " 1.—
ga numbrililike " —.50	

Tellides maksta raha posti jooksvale arvele nr. 20-36 ja kirjutada tellimine rahakaardi lõigendile. Samuti võib tellida ajakirjana postkontoritest, raamatukauplustest, Eesti Kirjanduse Seltsi usaldusmeestelt ja

EESTI KIRJANDUSE SELTSILT, TARTUS
SUURTURG 12, TELEF. 6-01.